

Patriotai - eterio bendražygiai

Algimantas Zolubas

Minint Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos 65 metų sukaktį, Vilniaus įgulos Karininkų ramovėje Milda Mildažytė-Kulikauskienė man įteikė jos parengtą, tėvo šimtmečiui skirtą, knygą "Antanas Mildažis ir artimiausi jo bendražygiai" (Kaunas, 2005). Vos atsivertęs rengėjos žodį aptikau, kad A. Mildažis - mano profesijos kolega. Toliau - Alfonsas Jurskis - toks pat kolega, dar toliau - Petras Babickas - Radiofono vedėjas ir pagrindinis diktoriaus taip pat glaudžiai susijęs su radiju (pastarasis kilęs iš mano gimtojo Laukminiškių kaimo). Jie artimai bendravo, buvo bendražygiai kovoje dėl Lietuvos laisvės.

1955 - 1960 metais Kauno politechnikos institute studijavau radiotechniką. Kaip ir bet kurios specialybės įvade, radiotechnikos istorijai buvo skirta apžvalginė tema, atspindinti radiotechnikos raidą pasaulyje ir Lietuvoje. Buvo paminėti mokslininkai vokiečiai Hercas, italas Markoni, tačiau daugiausia dėmesio skirta rusui Aleksandrui Popovui, pastačiusiam Maskvoje Šabalovkos radijo bokštą Vladimirui Šuchovui. Lietuvos radiotechnikos raidoje nei viena iš trijų pradžioje minimų pavardžių nerado vietos, nes jie buvo tikri Lietuvos patriotai, laisvės kovotojai. Deja, iki šiolei - nepelnytai pamiršti. Džiaugtis dar reikia, kad tai, ką turėtum daryti valstybė, iškilias asmenybes iš užmaršties kelia artimieji. Taip pasielgė Milda Mildažytė-Kulikauskienė, parengusi gausiai iliustruotą bei dokumentuotą knygą apie savo tėvą Antaną Mildažį, jo brolius Joną ir Petrą, seserį Izabelę, kitus laisvės kovos bendražygius. Panašiai pasielgė taurūs A. Jurskio ir P. Babicko atminimo gerbėjai.

Po šimtmetinės carinės Rusijos okupacijos tautai atgimti, tautinei savimonei ugdyti ypatingą vaidmenį vaidino spauda, radijas. Jei skaityti, rašyti mokė motinos prie ratelio, kaimo daraktoriai, tai susidomėti radiju, išmokti jį pasigaminti (anuomet aparatai buvo labai brangūs) reikėjo žinių, priemonių. Didžiuliu A. Mildažio nuopelnu reikia laikyti jo įsteigtą Radijo mėgėjų būrelį, vėliau peraugusį į Radijo mėgėjų sąjungą. 1927 m. pasirodė ir būrelio leidinys "Radio mėgėjas", kurio tiražas siekė 2000 egz. A. Mildažis rašė daug ir ne tik savo pavarde. Kai būrelis persiformavo į sąjungą, "Radio mėgėjas" buvo performuotas į savaitinį žurnalą "2000 metrų". A. Mildažio pastangų pėdsakas Lietuvoje pasireiškė radiotechnikos specialybės įsteigimu aukštojoje mokykloje, vėliau - plačiu trumpabangininkų mėgėjų judėjimu, radijo sporto meistrų pasauliniuose čempionatuose laimimais prizais.

Ypatingai pasižymėjo Antanas, jo broliai Petras ir Jonas bei sesuo Izabelė kaip Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos (LLKS) nariai. Lietuvą užėmus okupantams, jie ėmėsi aktyvios pagrindinės veiklos prieš pavergėjus. Savo namo rūsyje Laumėnų kaime jie įrengė pagrindinę spaustuve, spausdino "Laisvės Kovotoją", kitus patriotinius leidinius. 1944 m. gegužės pradžioj vokiečiai suėmė daug LLKS narių, tarp jų - brolių Joną. Išsislapščiusį nuo vokiečių Antaną 1945 m. pradžioje suėmė rusai, o po nepilnų metų - ir brolių Petrą. Seserį Izabelę, dviejų mažamečių vaikų motiną saugumas savo rūsiuose pralaidė porą mėnesių. Dėl laisvės kovoje, daug negandų patyrę, Mildažiai nepriklausomybės atkūrimo sulaukė.

Mildos Mildažytė-Kulikauskienė knygoje taurių patriotų veikla aprašyta, jų gimimo ir mirties datos įrašytos: Antanas Mildažis 1905 08 25 - 1992 04 14, Izabelė Mildažytė-Tvarijonavičienė 1907 07 16 - 1995 10 28, Petras Mildažis 1914 - 2001, Jonas Mildažis 1920 10 11.

Žinių apie Alfonsą Jurskį kartu su šių metų velykiniu sveikinimu gavau iš jo dukros Snieguolės Jurskytės. Tai Aldonos Zimmachaitės knyga "Neišėjusiojo sugrįžimas" (Kaunas, 2001). Knygos pratarmėje Snieguolė apie Amžinybėn iškeliavusį tėvelį rašo: "Jis - radijo inžinierius, nepriklausomos Lietuvos kariuomenės pulkininkas ltn., Vytauto Didžiojo universiteto docentas, visuomenininkas, idealistas, mąstytojas. Jis - vienas iš tų nepriklausomos Lietuvos šviesuolių, kurie savo žinias ir jėgas skyrė atgimstančiai valstybei atstatyti ir kurti. Okupantams antrą kartą trypiant Lietuvą, Alfonsas Jurskis, kaip ir daugelis, bolševikų siaubo vejamas, buvo priverstas palikti savo gimtąją žemę. Net dvidešimt dveji metai, praleisti svetur, neišbraukė Lietuvos vardo iš šio žmogaus širdies. Jis savo gyvenimu parodė, kad niekada nebuvo išėjęs iš mylimojo gimtojo krašto". A. Jurskis gimė 1894 m. Panevėžio ap-

ANTANAS MILDAŽIS ir artimiausi jo bendražygiai

